

Q2) a) Translate the following passage into English:

मुलाना बालवयात काम न करण्याचा मूलभूत अधिकार आहे. नैतिकतेच्या दृष्टीकोनातून लहान मुलाना काम न करण्याचा अधिकार आहे असे मानलं जाते. त्यातून आज जगभरात बाल मजूरीवर पूर्ण निबंध किंवा त्याचे नियमन करण्याचे कायदे बनवण्यात आले. आज युरोपिय व अनेक पाश्चात देशांमध्ये बालमजूरीचे पूर्णपणे उच्चाटन झाले आहे. पण आशिया, आफ्रिका या खंडातील देशात आजही बालमजूरांचे प्रमाण बरेच मोठे आहे. भारतात बालमजूर मोठ्या प्रमाणात आहेत. युनिसेफच्या अंदाजानुसार जगात आज सुमारे पंचवीस कोटी बालकामगार आहेत. त्यातले सत्तर टक्के बालकामगार रवाण गालीचे विणणे, फटाक्यांचे कारखाने, कुलपे या सारख्या धोकादायक उद्योगामध्ये काम करणारे आहेत. आशिया व पॅसिपिक भागात 19 टक्के मुले आफ्रिकन देशात 32 टक्के पर्यंत बालकामगाराचे जीणे जगत आहेत. या सर्व मुलांचं बालपण दहा तासांच्या कामामुळे न पेलणाऱ्या ओझ्यामुळे कायमच हरवलं गेलं आहे. त्याच्या शिक्षण, आरोग्य, शारीरिक-मानसिक वाढीवर परिणाम होत आहे. उद्या जेव्हा ही बालकामगार मुले मोठी होतील तेव्हा त्यांची मुलेही गरिबीमुळे बालकामगारच होतील म्हणून आपण बालकामगाराचे उच्चाटन केले पाहिजे.

OR

[10]

Paraphrase the following poem:

The world won't care about your old defeats
If you can start anew and win successes
The future is your time, and time is fleet
And there is much of work and strain and stress
Forget the buried woes and dead despair
Here is a brand-new-trial right at hand
The future is for him who does and dares
Start where you stand

- b) Make a precis of the following extract and suggest a suitable title to it:
The Indian Judicial system is one of the oldest legal systems in the world today. The constitution of India is the supreme law of the country, the fountain source of law in India. It not only laid the framework of Indian judicial system, but it has laid out the powers, duties, procedures and structure of the various branches of the Government. The constitution has provided for setting up of a single integrated system of courts to administer both Union and State laws. The Supreme Court is the apex Court in India, followed by the various High Courts at the state level. Below the High Courts exist the subordinate courts comprising the District Courts at the district level and other lower courts at the block or tahsil level. [10]